

TREMTINIUS

LIETUVOS TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

EINA NUO 1988 m. SPALIO 28 d.

SVEIKINAME ŠAUNUJĮ LIETUVOS JAUNIMĄ SU NAUJAISIAIS MOKSLO METAIS!

Vytauto Didžiojo universiteto sena'as. Algirdo KAIRIO nuotrauka.

Už ką? (X)

Graži buvo 1941-ųjų vasaros diena. Laukiau, kad nuo kaitros ir gylių ims zyloti karvės, tada galėčiau nubėgti į paupį ir išsimaudyt. Taip ir įvyko — sugelsti gyvuliai parlėk į tvarus. Juos uždaręs, gavau „laisvės“, kol atvésus teks vėl išginti.

Su kaimynų Valduku bėgte nubėgę į maudyklą, nusirengėme ir šmurkštėlėjome į vandenį. Besimaudydami išgirdome nuo miestelio kažką atpariant. Link mūsų vieškelio kilo stulpai dulkių.

I lankas pasipylė motociklininkai. Vairuotojai buvo su metaliniiais šalmais, ginkluoti automatais. Vokiečiai! Dar nebuval regėjęs. Eliute sustatę motociklus, jie puolė prie mūsų į upę, gaudė ir murkdė mus į vandenį. Išsigandome, bet nepaleido. Vėliau apspratomė ir maudėmės kartu. Išlipome į krantą ir apsiengėme, pradėjome rengtis ir vokiečiai. Jie davė šokolado, siulė cigarečių, bet jų neééméme. Kalbino mus vokiškai, juokavo.

Pavakare, išginės banda, pamaičiau pakūmias elinančius būrius raudonarmiečių: suvarge, dulkių, be ginklų... Po keilių dienų žmonės émė kalbėti, ką padaré komjaunuoliai ir enkavedistai. Pasakojo, kad Panevėžyje nužudyti gydytojai, priecukraus fabriko sušaudyta daug žmonių.

Frontas nusirito į Rytus, ir gyvenimas éjo sena vaga. Pradėjo balti rugiai ir vasarojus. Tais metais buvo ypač geras derlius. Kaimiečiai sunerimo išgirdė, kad Kupiškyje šaudomi žydai ir komjaunuoliai aktyviai. Kad aktyvistus, tai supran-

tama — juk jie šaudé, kankino ir trémé mūsų žmones, bet žydus — už ką? Svarsčiau ir aš, pauauglys.

Rudenį man vėl moksleiviški rūpesčiai. Taip prabégo ketveri metai. Vokiečiai traukišasi, rusai gržta. Miškelyje apsistojusi kariuomenė konfliktuojant arba iškeičia vietinius arklius, bites išdrasko, išplešia medų.

Rudenop, kai mūsų virys pradėjo imti į kariuomenę, daugeliis pasislépē miške. Prasidėjo gaudymai, šaudymai, sodybų deginimai. Dar neturėdamos 18 metų, patekau į enkavedistų rankas. Kankino ir niekino. Tekodidžiai išbandymai. Iki šiol nežinau, už ką? Savo gimtajį kraštą myléjau, leškojau tlesos ir neapkenčiau plėšikų. Tai ir visa mano kaltė.

Aštuoniolikmetį mane užgriuvo kalėjimų ir tremties etapų sunkumai. Sužalojo visą gyvenimą. O teroristai pasidaré sau privilegijas, medalius ir kitokią piliečio garbės atributiką. Vargu ar bepajégs tikrieji karo veteranai apsivalyti nuo prisiliestėlių medaliuotų stribų. Hitlerinio genocido dalyviams seniai atseikėta be senaties, o raudonieji teroristai — ramūs. Kaltinimų daugybė, o bausmių nėra. Gyvena be sąžinės graužtės, ir dar kaltina kitus. Tokia vildaus politika ne vieną slėpnės valios lietuvių pastumėjo į girtavimą ir kitokį amoralumą.

Iki karo gyvenome vienkiemiuose, ir niekas net trobų nerakindavome. Bolševizmas taip išstobulino žmogų, tikriaus vagi, kad dabar joks užraktas nebegebilsti.

Daugiau ir sunkiau dirbome nepriklausomoje Lietuvoje, bet jautémės šeimininkais savo kie me ir gimininėje.

Antanas SIMENAS

1929 m. matininkas Adomėnas, draskydamas kaimą, atrėzė mums atokioje vietoje 11 ha sklypą. Ariamos žemės nebuvó — tik krūmai.

Po kelerių metų krūmų nebeliko, ir javas suvilnijo it jūra. Kaimynams tai kėlė tulžingą kartėlio jausmą.

Mokyklos slenkstį peržengiau, sulaukęs 10 metų. Mokyklos arčių nebuvó. Po karo respublikos laikraščiai dažnai raše, jog kras-tui labai reikia kvalifikaciją tarybinė kadrų. Todėl apsi-džiaugiau įstojo į Vilniaus pedagoginį institutą. 1948 m. per gegužės šventes parvažiavau pas mamą paviešeti. Laikas buvo neramus: dieną šnlukštinėja vienil, naktį barbena į langą kiti... Vakare niekur néjau, užsiropščiau ant gurbo, išsirausiau kačių kurmis į šlaudus ir miegu. Tik staiga — tr... automato serija; visiškai čia pat, už stenos. Aš dar lažiau prieplėjau prie lubų, klausausi, kvėpavimą sulaukęs. Girdžiu: tuk, tuk, tuk į duris (namas greta). Ginkluotieji pri-kėlė tévą: klinkyk arklį! Ivertė į vežimą negalinti paeiti — vežk į Gelvonus! Pakeliui vienas pašnibždėjo tévui: „Po ošibke svojovo podbilii...“ Ech likimeli! — daugybė kartų knios-telėjo į galvą. O jeigu aš būčiau tą vakarą kur nors pas draugą ar į vakaruškas išėjęs?

Šitaip Dzeržinskio pagimdyti „durklo riteriai“ ruoše darbščiausiam Sukinų kaimo (Ukmergės apsk.) ūkininkui „šip-kartę“ į Sibirą.

Gegužės 22-ąją buvo šeštadienis (patogi diena). Anuo metu, kai prieš nuožmą fašizmą buvo pasiekta tiesiog titaniška per-galė, man vis dingojosi, kad dabar gyvename tikrai teisinėje valstybėje. Todėl į studentų užuominas „tā paémé, anā areš-tavo“ nekreipiau dėmesio. Visa dieną ramiai sédėjau auditorijoje, klausiau paskaitų, ir paši-rdziuose né karto net nežiauks-telejo, jog ankstu ryta į mūsų sodybą atidardėjo „padvada“ su būriu ginkluotujų. Vienas iš jų buvo civilis; jis, išsitraukęs iš kišenės popiergalį, perska-tė tévams, ko atvažiavo ir, atsisidės ant „uslano“, nekan-triai laukė, kada šeima susiruos atsišveikinti su gimtuoju lizdu. Akmeninės jo širdies nė mažu-

Naktį prasikankau savo bendrabutyje. Išaušo saulėtas, vaiskus sekmadienio rytas. Iš mažytės Lietuvos bilda į Rytus ne-sibaigiančios ilgu sąstalu šméklos, kuriose be palivovos klykia naujagimiai, nuščiuve baimin-gai žvalgosi buvę pirmokeliai, skausmingai aimanuoja devyniasdešimtmečiai... O aš vis dar studentas. Einu dar pasišnekėti. Štai priešais filharmoniją Su-bačiaus gatvėje, „amatoku“ bendrabutyje gyvena dar vienas vaikinas iš mūsų kaimo K. Malinauskas (tarp kitko mes giminaičiai, nors ir trečia alkinė). Tai jo brolis vakar jau suteimus „priskasė“ į Vilniaus ir paklojo man tą siaubingą žinią. Vos spėju užlipti į antrą aukštą, atėjo dviese — ir mes, visi trys Malinauskai, atsidūrėme grandžiiname pastate Vilniaus centre... Tik Igarkoje sū-

+ 1990 m. rugsėjis Nr. 11 (26)

Mūsų „mokslai“⁽³²⁾

žinojau iš kitų kaimynų, kad ta-sai mano „geradarys“ esas Veprių enkavedisto Kolobanovo „siukačius“ ir yra gauomas par-tizanų...

Nutrūko moksłas, lūžo gyvenimas. Šitaip „teisinel imperijai“ rūpėjo kvalifikuoti tarybi-nai kadrų.

Tai kas ḡ buvo tasai civilis?

Į Lietuvą gržau su nauju pa-su, turėdamas visas pilietines teises. Viljojau žurnalisto darbu. Rajoninių laikraščių redak-toriai apskritai neturėjo teises priimti kūrybinio darbuotojo be RK „viešpačių“ sutikimo. O apie mane — ir kalbos nėra. Teko pasibesti į LKP CK pro-pagandas ir agitacijos skyrių. Ten sutikau dar gana jauną vi-dutinio ūgio blondiną. Neramu žvilgsniu patyrinėjės mano do-kumentus, pasakė, jog spudoje galiai dirbt. Nustebusai sky-riauši bendradarbei tik mur-mitelėjo: „Žinai... kaip vežé?“ Žiūrėdamas man į akis, nė lūpu krašteliu nepriminė, kad... vyk-de genocida lietuvių tautos at-žvilgiu. Taigi, kad Vytautas Zenkevičius sėkmignai kopė karjeros laiptais, kad sočiai padirbėjės CK aparate, nusidangi-no net už Atlanto ir ten vilkėjo diplomato mundurą, kad, sulau-kus pagarbaus amžiaus, jam buvo patiketas gana prestižinis LTSR užsienio reikalų ministro postas — štai tikriausiai žino ne vienas Lietuvos gyventojas. Bet ar daug kas žino, kad šis komunistinės valdžios funkcionierius vežé į Sibirą nekaltus žmones? Taip. Tai tas pats V. Zenkevičius aną ankstyvą ir kraupą ryta sėdėjo ant „usla-no“ mūsų gryčioje ir laukė, kol téval susiruoš...

Netenka abejoti, kad šis (bu-vęs) valdininkas už nuopelnus Tėvynei apdovanotas ordinais, gauna pagerintą pensiją, nau-dojsi lengvatomis. Tik va jdomu štai kas: kodėl minėtas gerociodo vykdymo dalyvis, pa-jutes atgimstant lietuvių tautą, pačiam jégų žydėjime susku-bo apleisti garbingą ministro kėdę?

Petras MALINAUSKAS

„Sveika Marija“ neužmiršau

Mūsų šeima ramiai, gyveno netoli Punsko. Romanų kaime. Tačiau likimas mus nubloškė į Lietuvą ir tapome Stalino ge-nocido aukomis. Lietuvoje mes buvome repatriantai, blaškomi še-serių — tapome „liaudies prie-sais“. Ginkluoti rusų kereivai igrūdo mus į užkaltus vagonus.

Prasidėjo dezinterija, šiltine. At-sidūremė Permės sr. Jusvos raj. Istorija mūsų trumpa — po dvejų metų nuo šalčio ir bėdo mirė močiutė, po to ir tévelis. Mudu su broliuku likome našlaičiai, patekome į Jusvos vaikų namus. Mums buvo įseg-ti pionierių ženklukai, o po metų laiškus į Lietuvą rašiau jau tik rusiškai. Tik „Sveika Marija“ visada kalbedavau lie-tuviškai...

Aldona KALESIŃSKAITE-DUBNIKOVA

Parašė ir mano vardu, kad esu gyvas, sveikas, nurodome adresą, paprašėme siuntinuko. Parašau tetos, mamos sesers vardu, nes namuose, žinojau, kad jau nieko nera. Po kurio laiko gaunu iš tetos Poškienės laška, kad išsiuntusiu siuntinuką. Koks džiaugsmas ir nekantrus laukimas prasidėjo! Palyginus su ankstesniu, čia buvo gana geras maistas. Koše, tiršta šriuba su įvairiomis kruopomis ir duonos 600 g. Jau galima gyventi ir stiprėti, tik kad mes vis dar buvome tokie besocialiai.

Prasidėjo darbai. Pirmiausia statėme sau barakus. Vėliau atvežė dar didelę grupę žmonių iš Krasnojarsko. Atvažavo ir daug lietuvių, labai gerų, draugiskų. Po kelių dienų sudarė statybininkų brigadas, maždaug po 30 žmonių. Mano brigada buvome jau trys lietuvių — Aleksas Lukošius iš Surviliškio, buvęs ūkininkas, labai puikus žmogus, jo šeima buvo tremtyje, ir Juozas Lazauskas iš Dzūkijos, buvęs statybininkas, gerai išmanantis tą darbą, ir aš. Mūsų brigaduose baltarusis, buvęs vokiečių belaisvis, Stalino nuteistas 10-čiai metų. Mus, 30 žmonių brigadą, išvedė pro vartus į miesto statybą. Pirmiausia apsilvérėme spylgluotus vielos tvora, pastatėm bokštelius, saugynimis mus saugoti, paskui šokią tokią pastogę. Po visų pasiruošimų atėjo žmogus, pri-sistatęs esas statybos inžinerius, mūsų viršininkas. Išsiėmė projekta, padavė brigadininkui ir liepė statyti dviejų aukštų viešbutį, o pats išėjo. Brigadininkas surerimes nusiminė. Nežino nei nuo ko pradėti. Laimė, atsirado statybininkų — vienos estas, antras ukrainietis ir trečias lietuvis Lazauskas, baigęs statybos teichnikumą. Pralinksmejo ir brigadininkas. Visi suėjė apžiūrėjo brėžinius, apibrėžė darbo vietą ir pradėjome darbus. Mūsų Lazauskas pasidarė tikras darbų vykdymo, valkšlojo metra pasi-temės, brėžinius vartydamas, mus mokydamas, kaip kampus sulieisti į pan. Pamažu viską išmokome. Statyba užtruko apie metus, darbas buvo priimtas be priekaištų. Mes patenkinti, visi susidraugavome, darbo bei gyvenimo salvgos palyginus nebilogos. Bet štai ir vėl nelaukti nuotykių, kurie mūsų susinormavusį gyvenimą ir vėl išblaškė.

Atėjo pavasaris. Vetoj veltinių mums dalija batus. Kol pakėtė alyvynę, pavėlavome į darbą, tai mus nuvedė prie daržovės saugyklos atkasti sniego. Iš ten draugal atsinešė burokeliu, morkų ir man pasakė, kur galima jų rasti. Nubėgau ir aš, prisiklišau „bušlato“ kišenes. Su balme grįždamas atgal, nesuradau tako ir, pasukes priešinga kryptimi, nuėjau gal 5 m. į draudžiamą zoną. Išgirdau smarku riksmą „stoji“ ir šūvius. Pakėlės galvą pastebėjau, kad aš iau už sargybinio bokštello. Tuojau mane rutvėrė ir nuvedė pas sargybos viršininką. Dar mane apstundė, laikydamas begiliu. Nors aš atšinkau, kad tai nelaiminges atsitikimas, bet nėkas neklause. Surašės reportą, paleido mane gržti į darbą. Vakare nusiunte pas lagerio viršininką. Jis vėl viską iš naujo apklausė, surašė ir paleido. Praėjo gal savaitė, jau buvau apsišraminęs, manau sau — gal taip ir praėis, gal bus manim patikėjė. Bet vėnā vakara pa- siuntinys, mane pašaukės nu- mertu, liepė pasilti daiktus ir etti su juo. Nuvedė vėl pas viršininką, paskaite nutarimą, kad būsiu nubaustas dviem mene- siams kalejimo. Nuvedė mane, išleido į kamерą, o čia buvo trys vagys „blatniakai“. Kai tik žen-

gau, tuo viesas nuo viršutinių narų kalp šoko ant manęs, taip aš ir išgriuau. Atėmė mano maišelį, viską iškratę ant grindų, ir kas patiko, tą pasiémė sau, kai ką atidavę draugams. Kaip buvau gavęs siuntinį ir iš siuntinio pasiėmės baltinius, šiltas kojines. Viską atėmė ir rado siuntinio talonelį, pasiémė ir tą. Po 10-les dienų, nuvedus mus į pirtį, tą talonelį perdarė savo draugui, kad palimtu siuntinį ir kitu éjimu į pirtį jam atnešti. Draugui nuéjus siuntinio, saugojimo kameros vedėjas suprato, kad jis negalėjo turėti siuntinio ir pristatė į viršininkui. Bet jis sugalvojo suversti bėdą man, kad aš pats pažeidės režimą ir prašės atnešti siuntinį. Viršininkas vėl pašaukė mane ir paskyrė 5 paras karcerio. Ką man daryti? Aš viršininkui pasakiau telsybe, ta da ir jems davė po 5 paras karcerio. Į vieną kamero mūsų jau neleido, bet baigiant man atsédeti tuo du mėnesius, vėl teko su ja susidurti. Prireikė darbo jėgos kalkėms gesinti. Išvarė-

jaus, tuo viesas nuo viršutinių narų kalp šoko ant manęs, taip aš ir išgriuau. Atėmė mano maišelį, viską iškratę ant grindų, ir kas patiko, tą pasiémė sau, kai ką atidavę draugams. Kaip buvau gavęs siuntinį ir iš siuntinio pasiėmės baltinius, šiltas kojines. Viską atėmė ir rado siuntinio talonelį, pasiémė ir tą. Po 10-les dienų, nuvedus mus į pirtį, tą talonelį perdarė savo draugui, kad palimtu siuntinį ir kitu éjimu į pirtį jam atnešti. Draugui nuéjus siuntinio, saugojimo kameros vedėjas suprato, kad jis negalėjo turėti siuntinio ir pristatė į viršininkui. Bet jis sugalvojo suversti bėdą man, kad aš pats pažeidės režimą ir prašės atnešti siuntinį. Viršininkas vėl pašaukė mane ir paskyrė 5 paras karcerio. Ką man daryti? Aš viršininkui pasakiau telsybe, ta da ir jems davė po 5 paras karcerio. Į vieną kamero mūsų jau neleido, bet baigiant man atsédeti tuo du mėnesius, vėl teko su ja susidurti. Prireikė darbo jėgos kalkėms gesinti. Išvarė-

jaus, tuo viesas nuo viršutinių narų kalp šoko ant manęs, taip aš ir išgriuau. Atėmė mano maišelį, viską iškratę ant grindų, ir kas patiko, tą pasiémė sau, kai ką atidavę draugams. Kaip buvau gavęs siuntinį ir iš siuntinio pasiėmės baltinius, šiltas kojines. Viską atėmė ir rado siuntinio talonelį, pasiémė ir tą. Po 10-les dienų, nuvedus mus į pirtį, tą talonelį perdarė savo draugui, kad palimtu siuntinį ir kitu éjimu į pirtį jam atnešti. Draugui nuéjus siuntinio, saugojimo kameros vedėjas suprato, kad jis negalėjo turėti siuntinio ir pristatė į viršininkui. Bet jis sugalvojo suversti bėdą man, kad aš pats pažeidės režimą ir prašės atnešti siuntinį. Viršininkas vėl pašaukė mane ir paskyrė 5 paras karcerio. Ką man daryti? Aš viršininkui pasakiau telsybe, ta da ir jems davė po 5 paras karcerio. Į vieną kamero mūsų jau neleido, bet baigiant man atsédeti tuo du mėnesius, vėl teko su ja susidurti. Prireikė darbo jėgos kalkėms gesinti. Išvarė-

jaus, tuo viesas nuo viršutinių narų kalp šoko ant manęs, taip aš ir išgriuau. Atėmė mano maišelį, viską iškratę ant grindų, ir kas patiko, tą pasiémė sau, kai ką atidavę draugams. Kaip buvau gavęs siuntinį ir iš siuntinio pasiėmės baltinius, šiltas kojines. Viską atėmė ir rado siuntinio talonelį, pasiémė ir tą. Po 10-les dienų, nuvedus mus į pirtį, tą talonelį perdarė savo draugui, kad palimtu siuntinį ir kitu éjimu į pirtį jam atnešti. Draugui nuéjus siuntinio, saugojimo kameros vedėjas suprato, kad jis negalėjo turėti siuntinio ir pristatė į viršininkui. Bet jis sugalvojo suversti bėdą man, kad aš pats pažeidės režimą ir prašės atnešti siuntinį. Viršininkas vėl pašaukė mane ir paskyrė 5 paras karcerio. Ką man daryti? Aš viršininkui pasakiau telsybe, ta da ir jems davė po 5 paras karcerio. Į vieną kamero mūsų jau neleido, bet baigiant man atsédeti tuo du mėnesius, vėl teko su ja susidurti. Prireikė darbo jėgos kalkėms gesinti. Išvarė-

jaus, tuo viesas nuo viršutinių narų kalp šoko ant manęs, taip aš ir išgriuau. Atėmė mano maišelį, viską iškratę ant grindų, ir kas patiko, tą pasiémė sau, kai ką atidavę draugams. Kaip buvau gavęs siuntinį ir iš siuntinio pasiėmės baltinius, šiltas kojines. Viską atėmė ir rado siuntinio talonelį, pasiémė ir tą. Po 10-les dienų, nuvedus mus į pirtį, tą talonelį perdarė savo draugui, kad palimtu siuntinį ir kitu éjimu į pirtį jam atnešti. Draugui nuéjus siuntinio, saugojimo kameros vedėjas suprato, kad jis negalėjo turėti siuntinio ir pristatė į viršininkui. Bet jis sugalvojo suversti bėdą man, kad aš pats pažeidės režimą ir prašės atnešti siuntinį. Viršininkas vėl pašaukė mane ir paskyrė 5 paras karcerio. Ką man daryti? Aš viršininkui pasakiau telsybe, ta da ir jems davė po 5 paras karcerio. Į vieną kamero mūsų jau neleido, bet baigiant man atsédeti tuo du mėnesius, vėl teko su ja susidurti. Prireikė darbo jėgos kalkėms gesinti. Išvarė-

Kokias pateiksime sąskaitas

KIEK KAINUOJA JAUNYSTE?

visus vienam darbui. Jie mane tuo pažino. Nutaikę progą, nusitempē mane už kalkų kriūvų, turėjo jau ir virvę. Metė man virvę ant kaklo, sakydami „paskarsim, įmesim į duobę, ir viskas su tavim baigta“. Jau buvo ir virvę timptelėjė, kvapą tik užėmė. Bet stalgia kitas riktelejo — „palauk, kokia čia nauda, mes vis vien siuntinio negausim“. Apkumišiodami, apstumdydami prisakė, jei pasižadu atiduoti siuntinį, kai išelsiu, tai paliksia gyvą.

Zinoma, pasižadėjimo sulaukė, sulaukė ir siuntinio, bet likau gyvas. Per tuos du mėnesius, kol buvau kalėjime, į mūsų lagerį privežė daug vagų. Politinius jie skriaudė, kaip tik išgalėdami — vogė, atiminejo siuntinius. Nemažai buvo atvežta ukrainiečių, jaunų, stiprių vyrų. Jie dar turėjo kai ką išdrabužių, tai kriminalinių prievara atiminejavo, kas tik jems patikdavo. Išsekus visų kantrybei, vieną vakarą prasidėjo didelės muštinės. Prisidėjom ir mes, lietuvių, taip pat latviai ir estai, o ukrainiečių buvo labai daug. Kilo tokia kova, tokia karas, net ir peilių atsirado. Vagys buvo rugalėti, žinoma, buvo ir aukų. Lagerio valdžia viena išlakstė. Tik per garsiakalbių rėkė, kad nusiramintume, nes bus atidengta ugnis iš bokštelių. Palaipsniu nusiramino. Tada liepė visiems susirinkti į valgyklą, išlaikinti kas čia atsitiko? Kalinių pradėjo reiklauti, kad atskirtų mus nuo kriminalinių. Rytą mes jų jau neberadome, bet po kelių dienų ir mes pradėjome išvežioti grupėmis beveik kasdien. Atėjo eilė ir man palikti tą gerą vietą. Nuvežė mus į gyvenvietę Člurbanora. O ten naujos kasyklos statyba. Taigi aš vėl kasykloje, tik visa laime, kad ne vario, o anglies, visi taip pavojinga sveikatai. Zinoma, gaila anų statybų.

Cia lageris didelis, tvarkos jokios, maistas prastas, darbas pavojingas. Juk laisvų žmonių nepriveši, kad lietus į mirties narsus, o vargšai kalinių ir dar politinių tegul žūsta. Taip ir vėl atsidūriau prazūties slenkstyje.

Darbas toks. Didžiulė, penačių i kibira statinė, vadina „Badią“. Į ją telpa 5 žmonės. Su-

me ne ant narų, o metalinėse lovose. Palatos irgi ne per didelės, po 4—5 lovas. Ir gydymas buvo „normalus“ — davė valstus, leido ampules. Tk viena buvo labai neprasta, kad čia seselės buvo vyras, taip pat ir slaugės, ir visas personalas tik vyrai. Sveikata gerėjo greitai, tik kankino mintis, ką daryti, kad repatekčiai vėl atgal į tą pragara. Ir štai — man begulių ligoninėje, mirė Stalinas. Iš karto didelio džiaugsmo nejautėm, nes manėm, kad viena budelių pakels kitas. Vienintelė vieta, kur dar buvo galima tikėtis išgyventi, Ekipastuzo statybos.

Po ligos manęs jau nebegržino į buvusį darbą, paskyrė į kitą brigadą. Nors tai buvo irgi požeminis, bet nėr savas. Gylis toks pat — 150 m. Pagrindinis mano darbas buvo šachoje statyti atramas. Pasitaikydavo ir nelaimingu atsikiim, kartais negali suspėti paramti, īma į užgrūlūva. Buvo ir mums toks bausis įvykis. Dirbome trise, ir pradėjo griūti iš viršaus. Reikia elti remti ir kasti toliau. Tuo momentu buvau šone ir padavinėjau medinius ramsčius. Ir stalgia įvyko griuvimas. Užvertė mano bendradarbius žemėmis, kartu su atramomis. Bėgau šaukti kitos brigados vyrų, bet, kol atkasėm, radom sulaužytus, jau buvo gyvės ženklo. Sudėjom į vagonėlius, kur žemes vežam į iškélém į viršų. Niekas per daug nepergyveno, niekam tai nuostabos nesukėlė, nes panasių įvykių būdavo daug. Prie kasyklos stovėdavo speciali mašina, kuriai ir išveždavo užbaigusius tą sunkų gyvenimą.

Ilgiau padirbus, teko daug patirti tokius skaudžių atsikiimus, bet Aukščiausiajam padedant, vis iškildavau gyvas. Retkarčiai gaudavau iš téviškės laikų, kartais ir siuntinuką nuo tetutės. Koks būdavo džiaugsmas ir téviškės ilgesys! Kartais, prablatvėjus protui, pagalvodavau, kodėl ir už ką mes taip nužmogninti? Varinėja lyg gyvuliu bandas. Jausdavome neįšakomą skriaudą, liūdesį. Bet visa laime, kad tai tik šviesesnėmis valandomis. O daugiausiai taliuose nebejausdom, eini, dirbi, kol dar kojas pavelki, ir tiek.

Vienos naktinės pamainos me-

pasikeitimų į gerą pusę, bet mes dar nelabai tikėjomės kokios nors gerovės. Bet vieną dieną mus labai nustebino tokis atsikiimas. Paskelbė visuotinį susirinkimą, visus varyte varė. Prisigrūdo valgykliai pilnai pilnai. Pradėjom nerimauti, galvodami, kad vėl kur nors išskirstys, išvežlos. Buvo atvažiavę karininkų, kurie ir pradėjo ši susirinkimą. Labai mandagūs, net su šypsenomis ir sako, kad jūs irgi žmonės. Ir bus išlūrima į jus kaip į žmones. Sako, galite rašyti skundus, jei kas jaučiatės neteisingai kalinamas. Duoda adresus, kur rašyti. Visa tai be galio nustebino, bet liepė rašyti rimtais. Davė popierius ir rašymo priemones ir sakė, kad neteisingai nuteisti būtų paleidžiami grįžti namo. Kai kas ir pradėjo rašyti, bet aš ir daugelis kitų dar buvom abejingi ir nesitikėjom sulaukti čekistų malonės. Tuo po to susirinkimo pradėjo mus varinėti iš barako į baraką, grupuoti. Kai jau mūsų patirtis rodė, tai ruošia etapui (išvežimui).

Taip ir buvo. Vieną ryta pradėjo šaukti su daiktais, pašaukė ir mano Nr. 227. Taip aš ir vėl važiuoti į nežinomybę, kur nublokš, bet širdis sakė, kad gal bus geriau, kad eina į gerą pusę.

Važiuojant buvo linksmiai, nes važiavom ne gilyn į Aziją, bet lirk Karagandos. Ir gamtovaldžiai darėti kitokie, daugiau žalumos ir kupranugarų nebesimai. Prasidėjo žmonių gyvenvietės ir tarp jų žaliuojančių daržai. Mūsų nuotaikos ir vilčiai pasikeitė gera kryptimi. Keliorė tėsėsi visą dieną, o dieňa ten labai ilga, naktys trumpas ir šviesios. Privažiavom diidelę gyvenvietę, namai mūriniai ir mediciniai, dideli ir maži. Šalia jos matėsi kasyklos, o netoli šešės privažiavome ir didžiulį lagerį. Visi pagalvojom, štai ir mūsų namai, kuriuose teks gyventi. Gyvenvietės pavadinimas buvo Dubrovka.

Tai ir buvo mano paskutinis lageris, kuriame pasibaigė kalnų gyvenimas. Kaip ir visur, pirmiausia pirtis, po to valgyklą, didelę ir tvarkingą, maistus geresnis, koje tirštėsne ir riebesné. Apgyvendino barakuose, bet jau davė čiužinius, antklio-

viršiaus darbams.

Atsirado vilčių gyvenimui, be to, labai pasikeitė lagerio režimas. Buvo nulinti nuo langų grotai, naktimis neberakinėti barako durų. Ir dar kas pradžiugino — pradėjo moketis už mūsų darbą. Nors mūsų uždirbtų pinigų net 60 proc. išskaidė, bet jautėmės, kad mes laikomi žmonėmis. Buvo ir šokių tokia parduojuvelė. Uždirbant labai mažai, bet drugys krėtės mane nustojo.

Požemyje dirbantiesiems už vieną darbo dieną ēmė skaičiuoti dvigubai, o paviršiuje — tik diena už dieną, gal net mažiau. Taigi man nei pinigu, nei dienų. Bet viskas apsivertė kitaip, priztūrėtoj buvo švelnesni, pradėjo lankytis komisijos. Vėliau net leido etti į darbą be sargybos, tik su leidimais.

Pagaliau įvyko didelis, gyvenime nepamirštamas dalykas — teismas mums nutarė panalkinti likusi bausmę, laiką. Aš buvau atbuves įvykiai 7 metus, teistas 10-čiai metų. Nuėmė tris metus, ir mane paleido 1956 m. kovo 22 d. Likau ne kalnys, o tremtinys. Iš tos gyvenvietės išvykti nebuvo galima. Bet kur gyventi? Pasidarė naujas rūpestis. Tokie be gyvenamosios vietas buvome trise — Viktoras Vingelevičius iš Kauno ir Vincentas Sinčikas iš Kazlių Rūdos. Nutar

1990 m. rugpjūtis

TREMINTINYS

3

Kiek kainuoja jaunystė?

(ATKELTAS IŠ 2 PSL.)

Taip besilinksminant praėjo ir naktis. Ryta gržus namo, šeimininkė sako, kad mus kvietė komendantas. Issigandome, eliname pas jį nusimine. Sustojaime prie durų nedrąsus, o jis ir sako: „Žinot, tarp mūsų jau viskas baigtą. Jūs esate visiškai laisvi. Rajono skyrius išduos jums pasus, ir važiuokite kur kam patinka.“ Tokio netikėtumo ištikti, nežinojome né kaip džiaugtis, pradėjom glesiščiotis, bučuoli vienas ki-

tą, net komendantas juokėsi. Išdavė mums pažymas pasams, skrendam, rodos, kojomis žemės nesiekiamė. Po kelių dienų pasi jau rankose.

Viršininkai dar stengėsi perkalbėti, kad pasiliktume čia dirbtį, net žadėjo sudaryti kokias ten privilegijas, bet abejoniu nebuvo. Pradėjom ruoštis tai džiaugsmingai kelionei, apie kuria 7 metus buvo tik svajota. Išydioti atėjo keletas lietuvių, nuoširdžiai padėkojome Dambrauskui, kuris mus priglau-

dė sunkią valandą. Ir mes jau Karagandoj. Išvykstame traukiniu Karaganda — Maskva.

Mūsų grupėje buvo 11 žmonių, kurie važiavome kartu, net daivas užtraukdavome. Maskvoje klausinėdamiesi susibarome Baltarusijos stotį ir pagaliau mes traukinyje Maskva—Vilnius. Nubraukėme džiaugsmo ašaras. Tai antras toks didelis džiaugsmas gyvenime. Pirmasis buvo komendantų kabinate, kai pranešė, jog mes laisvi. Daugiau tokio laimingo, pakilaus jausmo neteko patirti. Netrukus buvome ir Kaune, ten įau pasitiko Viktoro šeima — žmona ir du vaikai. Kiek

buvo džiaugsmo! Paliko vaikus dar mažus, o dabar sūnus ir už tévą didesnis, dukra taip pat nemaža. Pas juos ir nakvojau. Atsisveikinome, pažadėjė susitikinti, bet prasidėjo klekvėnam savas gyvenimas. Ir štai aš savo seno bakūžę, pas senają tévelį. Jis jau manęs laukė. Sesuo dar tebegyveno Komlijos ATSR, Intoj, bet kiek vėliau ir jis gržo. Pastatai tebestovėjo. Gyvenamojo namo viename gale gyveno tarybinio ūkio darbininkų šeima, o kitame gale, beveik tuščiuose kambariuose, gržęs po dviejų metų kalėjimo, apsigyveno tévelis. Sodyba buvo likusi tuščia po mamytės

mirties, viskas išešiota, išdraskyta.

Ilgai nelaukės, vedžiau taip pat iš tremties gržusią merginą Aldoną Daukšaitę. Išdarbiniai Grinkiškio tarybiniam ūkyje statybiniukai, bet netrukus vėl pastikartojo drugio liga. Mane išgydė Kėdainių per porą mėnesius. Daugiau ši liga nesikartojo. Gyvenimas prasidėjo nuo šaukštoto. Po 7 metų, nebekankinant goms, jau galėjome nusipirkti Kėdainių pušę gyvenamojo namo, kuriame ir dabar tebegyvename. Taip Dievas mūsų neapleido.

Česlovas LIUTKEVIČIUS

Lietuvos kančių motina

gino penkis vaikus. Tai buvo dora, žemaitiška šeima. Visos nelaimes prasidėjo 1941 metais. Birželio 14 dieną buvo išvežtas iš sūnėnas Steponas Vitkevičius. Ištremtas prie Laptevų juros, jis mirė balsia bado mirtimi (kn. „Amžino išalo žemėje“ V., 1989, 27 p.). Brolis kūnigas Pranciškus Vitkevičius birželio 25 dieną su kitaus dviejų kunigais (Boleslovu Vėgele ir Zigmantu Stankevičiumi) besitraukiančiu enkavedistu buvo žiauriai nužudyti Skarulių laukuose (3 km nuo Jonavos, dabar „Azoto“ teritorija), palaidoti Skarulių bažnyčios šventoriuje. Kitas brolis Povilas, kaip buvo minėta, žuvo Zarasų kalėjime.

Tačiau šios šeimos tragedija dar nesibaigė. Atėjo eilė Aleksandro Paulauskienei.

Pirmoji auka — jos vyras Pranas Paulauskas, Lietuvos nepriklausomybės kovų dalyvis, vietinės Saulių rinktinės vadovas, Telšių nuovados viršininkas, apdovanotas keliais Lietuvos ordinais ir medaliais. Jis buvo suimtas 1944 m. įkalinatas Telšių kalėjime, ten žiauriai kankintas ir pagaliau nužydytas. Palaidojimo vieta nežinoma.

Antroji auka — sūnus Steponas Paulauskas (g. 1929 m.) Septynerius metus kovojo partizanų eilėse, turėjo Bitės, Bitino slapyvardę. Žuvo nelygijoje kovoje Žemaitijos miškuose 1949 m. pabaigoje. Jo kūnas buvo pamestas išniekinimui Telšių turgovietėje. Mačiusieji liudija, kaip girti stribai žuvusių partizanų kūnus spardydavo ir lipdavo tiesiai per juos. Palaidojimo vieta kol kas nežinoma.

Trečioji auka — sūnus Vytautas Petras Paulauskas (g. 1936 m.), Žemaitijos miškų partizanas, slapyvardžiu Jaunutis. Žu-

vimo vieta ir data nežinoma. Vienas rezistencijos dalyvis yra pasakojęs, kad partizanų būrys, kuriame kovojo karys Jaunutis, bandė prasiveržti į Lenkiją, bet nelygijoje kovojo žuvo. Daugiau apie jį jokių žinių nėra.

Ketvirtoji auka — duktė Genovaitė Elena Paulauskaitė (g. 1932 m. kovo 20 d.), Žemaitijos miškų partizanė. Prieš išeidama kovoti už tévynės laisvę, ji kalbėjo: „Aš turiu būti kartu su savo broliu Stepuku, visuri jį lydėti ir jam padėti“. Nedideliam partizanų būriui užėjus į vieną malūną, Genovaitė ir jos draugė išsiplėvė plaukus ir ilėjosi. Stribams apsupus malūną, jos bandė pro langą bėgti į netoli esančią mišką, bet buvo nušautos. Genovaitės kūnas buvo atvežtas į Telšius ir numestas išniekinimui miesto turgovietėje. To meto liudytojai yra matę gražios mergaitės lavoną ilgais plaukais. Žuvimo data 1950 m. pabaiga (?). Jai taada buvo 18 metų. Palaidojimo vieta nežinoma.

Penktoji auka — sūnus Pranas Paulauskas (g. 1928 m.), partizanas, Lietuvos Laisvės armijos Vilniuje ryšininkas. Vykdymas svarbią Centro užduotį, jis vyko traukiniu į Rygą. Traukinyje 1947 m. buvo areštuotas ir nuteistas 10 metų Sibiro gulagui. Kalėjo Kingyro lageryje, kur 1954 05 16—06 26 vyko garsusis kalinių sukilimas (plačiau Pr. Sabonaitis, „Tremtinys“, 1990, Nr. 6). Šio sukiliimo metu Pranas Paulauskas leido laikraštį „Vytis“. Jis turėjo nėeilinį poeto ir dailininko talentą. Yra palikęs pluoštą eilėraščių, paveikslų. Vėliau kalėjo Džeskasgano (Karagandos sritis) lageryje. 1956 m. gržo į Lietuvą, išsidarbinio Telšių muziejuje, rinko istorinę

medžiagą apie Žemaitijos praeitį. 1957 m. buvo pakartotinai suimtas ir apkaltintas už „slaptų objektų fotografavimą už sienio žvalgybai“. Kalėjo Morodovijos lageriuose, dirbo anglių kasyklose. Į Lietuvą gržo 1963 m., jau būdamas 46 metų. 1976 m. buvo mobilizuotas į kariuomenę, nugabentas į Sovietską, kur po kelių dienų labai neaiškiomis aplinkybėmis žuvo. Palaidotas Godūnavo kapinėse. Jo eilėraščių yra „Poemų ir dainų antologijoje“ (1988 m.). Labai daug jo poezijos liko pas tremties draugus. Reikėtų ją perduoti Tremtiniai sajungai.

Šeštoji auka — duktė Ole Paulauskaitė (g. 1930 m.). Ji suimta 1946 m. ir ištremta į Krasnojarsko srities taigą. 1956 m. gržo į Lietuvą, apsigyveno Plungėje.

Septintoji auka — pati Žemaitijos kančių Motina — Aleksandra Paulauskiene, suimta 1950 m. rudenį, kalinta ir kankinta Telšių, Klaipėdos, Vilniaus, Maskvos ir vėl Klaipėdos kalėjimuose. Maskvos Butyrkų kalėjime buvo paralyžiuota. Į tardymus ją nešdavo neštuvis, tačiau tardymai nebuvu nutraukti. Keletą kartų jį skelbė bado streiką, atsakydama maisto ir net vandens OSO nutarimui buvo nuteista 10 metų Sibiro gulagui. Ten dirbo santechniku, šaltkalvio, mūrininko darbus, vėliau sanitare. 1956 m. vasarą gržo į Lietuvą. Plungėje kartu su dukra Ole ant gražaus Babruno upės kranto pasistatė namą. Godūnavo kapinėse pastatė keturis granito paminklus savo bočiams, broliams ir artimiesiems.

Amžina garbė mūsų tautos kančių Motinai.

Povilas VITKEVIČIUS

Priešais mane 90 metų senutė. Vidutinio ūgio, stiprus kūno sudėjimo. Aplink galvą didelis gražus vainikas garbanotu, visai baltų plaukų. Žvelgiaji į mane gyvomis tarsi jaunuolės akimis ir malonai šypsos. Kalba labai gražia senvine žemaičių kalba.

Stebiuosi — iš kur jos toji stiprybė, kur šios Motinos jėga? Nei pagiežos, nei prakeimų mūsų tautos priešams. Kalba ji ramiai, neskubėdama, net tyliai. Tik sublizgusios ašaros liudija tą siaubą, kurį ji patyrė netekdama savo vyro, keturių vaikų, brolių ir pati „viešėdama“ Sibiro gulaguose.

Kalbuosi su tikra Lietuvos kančių motina — Aleksandra Paulauskiene, d. Petro, gim. 1903 m. senoje Žemaitijos barjorų šeimoje. Tai mano teta Vitkevičiutė, patyrusi visas mūsų tautos kančias. Mano tėvas (jos brolis) Vitkevičius Povilas, s. Petro, Salako miestelio (Zarasų raj.) vaistininkas, 1944 m. rudenį suimtas ir 1945 m. rudenį nužudytas, 1975 m. reabilituotas („Tremtinys“, 1990, Nr. 7).

Aleksandra Paulauskiene gyveno su vyru Pranu Telšiuose, ant Masčio ežero kranto, au-

Zuvusio brolio partizano atminčiai

Pranas PAULAUŠKAS

SILO JUOSTA

*Palikai, palikai šilo juostą,
Ir upelį palaukių žalių,
Tu už laisvę jaunystę aukoja,
Išėja iš rudenėlio keliu...*

*Tavo akys kaip mėlyno lino,
Tavo dienos užgeso naktį...
Užmigdytas tamšaus rudenėlio,
Mano ilgesio dalių jauti.*

Mus sveikino

pempės „gyvi!“

Lėpos 13 d. 130 žmonių ekspedycija iš Karmėlavos aerouesto išskrido į Krasnojarską. Mūsų tikslas — pasivežti artimųjų palenkus.

Mano motina buvo ištremta 1948 m. į Irkutsko sritį, Telšių raj., Elankos miškus. Badas, vaikų netektis

*Tu jauti, kaip praeina čia dienos
Kaip buranas per nuogas stepes,
O Tėvynės naktų mėnesieno
Skaidrios žvaigždės Tau pasaką seks,*

*Kaip išėjo į rudenį broliai
Per plačius nugramzdintus laukus,
Tolumoje pravirkdavo uosiai,
Kai žemelė alsavo krauju...*

*Tu miegi, mano mylimas broli,
Ir sapnuojai aušras tolumoje...
Aš Tau dainą, šią dainą dainuoju,
Surimutą širdies gilumoj...*

Džeskasgano lagerio draugui
Stanislovui Gerlikui

DRAUGYSTĖ

*Per rudenio naktis, pro mirtį
Praeisime, rankas suspaudę,
Ir nepajėgs ruduo išskirti,
Ir liūtys nepajėgs nuplauti.*

*Sventos ugnies, kuri žerėjo,
Kuri mums švietė ir negeso...
Ir su kuria ryžtingai ėjom
I juodą ir staubingą naktį...*

rodydama, dar kartą sukilko „gyvi!“ ir nuskrido vakarų link.

Keista — Petras, ligai čia gyvenęs, sakosi nukleda anksčiau nemate, kad čia perėtų pempės. Gal net yra atliko kokią tarsi Lietuvos tremtinį dvasios simbolis.

Ir tada susimastėme. Kiek būta žiurumo. Už ką ir stebiesi, kad dar nemažai yra tokiai, kurie visa tai bando patelsinti, o save laikia liudžius atstovais. Turėti galvoje TSKP platformininkus. Pakeltautų jie

Sibiro platybėmis, tremtinį ir kelių kaulais nusėtomis vietomis... Gal praeiviesėtų jų sąmonę ir nebenorėtų susigržinti tos „gerosios“ tarybinės sandarbarkos. Juk ne vien Stalinas viską darė — homo sovieticus žiuirausiu būdu vykdė jo sumanytą genocidą.

Gržome į Elankos kapinių tylos, susimastę. Prisiminiau valkyrė mamos prieglobstyje ir miegą pemyli klyksmę tėviškėje. Tai buvo prie keturioliasdešimt dvejus metus. Dabar

vežousi tik nedidelę déžutę. Bet pačiai tuos pačius mamos žvelnias plaukus...

Sibiro žmonės gržėsi mus išlėtavomis, beržellais, surengė demonstraciją, mitingą. Daug gerų žodžių pasakė prie cerkvės susirinkusiems žmonėms pravoslavų įventikas. Sibiro žmonės gérini mūsų žygias, palaišo mus.

Vaclovas PANGONIS
Marijampolė

P. S. Kad nors daugiau žinantių apie minėtų asmenų gyvenimą, kovas, palaidojimo vieta, prašome įrašyti adresą: 233000 Kaunas, Donelaičio 70 b, „Tremtinio“ redakcijai.

Ilgai nelaukės, vedžiau taip pat iš tremties gržusią merginą Aldoną Daukšaitę. Išdarbiniai Grinkiškio tarybiniam ūkyje statybiniukai, bet netrukus vėl pastikartojo drugio liga. Mane išgydė Kėdainių per porą mėnesius. Daugiau ši liga nesikartojo. Gyvenimas prasidėjo nuo šaukštoto. Po 7 metų, nebekankinant goms, jau galėjome nusipirkti Kėdainių pušę gyvenamojo namo, kuriame ir dabar tebegyvename. Taip Dievas mūsų neapleido.

Ceslovas LIUTKEVIČIUS

1990 m. rugsėjis

TREMINTINYS

4

AT SILIEPKITE!

Buv. ministras Jokūbas STANIŠAUSKAS, g. 1892 01 24 Tauragės apskr., Švėkšnos valsč., Pasladžiu km. Baigė Liepojos komercinę mokyklą, 1910 m. Maskvos matavimų institutą. 1917 m. dirbo geodezijos inžineriumi. 1941 m. su žmona Ona SEKLICKAITE-STANIŠAUSKIENE buvo ištremtas į Sibirą ir 1942 m. mirė.

Viktoras BERŽINSKAS, Prano, Raseinių raj. Betygalos valsč., Pakaparių km. Steigiamojo, 1-ojo, 2 ojo Seimo narys, Darbo Federacijos C. V. vicepirmininkas. Po 1935 m. gyveno Raudondvario valsč., Didvyrių km., turėjo ūki. 1947 m. sodyboje buvo susiaudymas. Manoma, kad sodyba buvo sudeginta. Šeimininkus kariškiai išsivežė. Užsienyje gyvena trys duktros, jos norėtų sužinoti apie tėvo likimą.

Zinantių apie jų likimus ieško Elena VOLSKIENĖ, Kaunas. Ašigalio 31–7, tel. 72 15 89.

Povilas PUPEIKIS, g. 1862 m., Petras PUPEIKIS, g. 1908 m. ištremti 1946 m. iš Zarasų raj. Lygaleukų km. Apie šių žmonių likimą žinių laukia Bronė PUPEIKYTE-SINKUNIENĖ, 23482 Rokiškio raj., Juodupė, Kėlėnų 60.

Asta RYKAITĖ, Mykolo, g. 1936 m., buv. Lietuvos kariuomenės generolo duktė. Kalėjo Omsko srt. lageriuose. Daugiau žinių apie jos likimą laukia Gintas GRIGALIŪNAS, Kaunas Grubo 22–1, tel. 25 15 75.

Juozas STEPONAVIČIUS, Kazimiero, Saločių apyl., Muržiškės km., Saločių valsčiaus viršaitis. 1941 m. ištremtas į Krasnojarsko srt. Rešiotų lagerius. Gauja požymia, kad mirė 1942 m. Kansas. Kartu kalėjusių ieško E. STEPONAVIČIENĖ, 235309 Panevėžys, Statybininkų 40–37, tel. 6 83 37.

Petras ZAKARAUSKAS, Adelė ZAKARAUSKIENĖ 1949 m. kovo mėn. ištremti iš Zarasų apskr. į Irkutsko srt., Nukuro raj., Zalari st., Stalino kol. P. Zakarauskas mirė 1950 m. Palaidojimo vieta žinantių ieško Ona GRUMBINIENĖ, 232043 Vilnius, Architektų 2–51, tel. 44 46 58.

Stasys BUTAUTAS, Antano, g. 1903 m. Gyveno Trakuose. Išvežtas 1941 m. birželio mėn. iš Kauno. Kartu kalėjusių ieško Rimvydas BUTAUTAS, 232004 Vilnius, Lenkijos 5–4, tel. 35 54 56.

Anelė BARTKUTĖ, Vinco, g. 1935

m., Kazimieras BARTKUS, Vinco, g. 1938 m., Jiezno raj., Šakališkių apyl. Alšininkų km. Išvežtas 1941 m. pavašeri su tėvais į Komijos ATSR. Vorukta. Tėvai mirė po dvejų metų. Anelė ir Kazimieras pateko į vaikų namus. Jų ieško Marytė BARTKUTĖ-KATAUSKIENĖ, Kaunas, Partizanų 20–95, tel. 73 56 20.

Anupras KARALIUS, Juozo, g. 1899 m., Biržų gimnazijos anglų k. mokytojas. Suimtas 1940 08 20. Pažymoje nurodyta, kad mirė 1942 12 21 Ukrainoje, Ternopolio srt., Bereženos m. Tačiau ši vietovė tuo metu buvo užimta vočiečių. Nepažystamas rašė, kad juos veža į Novosibirsko srt., Marijanską. A. Karalius rašyti negalėjo, nes buvo sulaužyti pirštais. Kartu kalėjusių ar daugiau ką nors žinantių ieško duktė Aldona ČERNIAUSKIENĖ, 235280 Biržai, Taikos 11.

Steponas LIPNICKAS-LIPNIUS, Dionizo, g. 1898 m., Panevėžio apskr., Pumpėnų valsč., Talkonių km. 1924–1940 m. Saulių s-gos „Trimito“ laikraščio administratorius. Vokiečių okupacijos metu dirbo Enciklopedijos redakcijoje. Suimtas 1945 10 13 Kaune. Žinoma, kad nuteistas 15 m. Mirė 1956 04 15 Karagandos srt. Denskoje km., p/ja R-246, 2 61/E-444. Kartu kalėjusių ir apie jo likimą daugiau žinantių ieško Danutė SERBENTIENĖ, 233021 Kaunas, Pylimo 11–1.

Balys ANDRIUSEVIČIUS, Juozo, g. 1905 m., Utėnios raj., Tauragnų valsč., Gaidžių km. Iki 1940 m. pescionio policijos tarnautojas. 1946 m. vasario mėn. suimtas. Kalėjo Lukiskių kalėjime, ten išmirė. Kartu kalėjusių, žinantių mirties aplinkybes ieško Jonas ANDRIUSEVICIUS, 235610 Telšiai, Vilnius 24–72.

BALSYS, Zapyškio apyl., Papilių km. 1945 m. suimtas, po lagerių grįžo į Lietuvą. Jo ieško Elena VALTKUNIENĖ, Kaunas. Skirsnemunės 6–1.

Buvęs Žemės ūkio akademijos rektorius, Lietuvos švietimo ministras prof. Juozas TONKUNAS, Mykolo, g. 1894 m. Suimtas 1941 m. birželio 15 d. Dotnuvos Akademijoje. Kalėjo išvairiuose kalėjimuose iki 1954 m. birželio 23 d. Manoma, kad paskutinė įkalinimo vieta buvo Vladimiro kalėjimas. Kartu kalėjusių, daugiau apie jo likimą žinantių prasė atsiliepti knygos apie šį žmogų sudarytojai. Atsiminimai bus paskelbti. Rašykite Algirdui MOTUZUI, 234324 Kaunas Akademija, LZUA, Agronomijos fakultetas, tel. 29 67 12.

Vykdydamas buv. tremtinio Stasio Janeikio valią (miręs 3. m. birželio 18 d.), norėčiau pabaigti jo atsiminimų knygos rankraštį, tačiau trūksta kai kurį duomenų. Todėl prašyčiau atsiliepti ką nors žinantius apie 1941 m. birželio 14–17 d. ištremtus į Medvežegorską, kalėjusius Archangelisko srt. konklagiuose (Plescko raj., Puksažiore, Ciornyjozioje ir kt.), kurių pavadės minimos rankraštyje. Jų sąrašą spausdiname.

Juozas Linartas? (Ukmergės apskr., Sirvintos); Bronius Navarailis, mokytojas (Žiežmariai); Juozas Reklaitis, girininkas (Trakų apskr.); Zigmantas Šimaitis, ūkininkas (Kaišiadorių apsk.); Ignas Jurgelevičius, policininkas (Trakų apskr.); Matas Naudžiūnas, ūkininkas (Trakų apskr.); Aleksandras Vilimas, mokytojas (Zasliai); Bronius Lengvenis, mokytojas (Jonava); Stasys Teškūnas, inžinierius (Trakų apskr.); Pranas Vaitaitis, tarnautojas (Vilnius); Stasys Kairiūkštis, mokyklos direktorius (Kaišiadorių); Steponas Žibaitis, mokytojas (Varėna). Iš Kauno: Bronius Merkelis, tarnautojas; Antanas Zagūnas, tarnautojas; Vytautas Žalnieraitis, inžinierius; Antanas Dailidė, pulkininkas; Jonas Laurinaitis, mokytojas; Kleopas Mickevičius, tarnautojas; Stasys Dumčius, tarnautojas; Juozas Blockas, inžinierius architektas; Jonas Civilis, mokytojas; Albinas Prancus, tarnautojas; Pranas Bursevičius, tarnautojas; Vincas Gvazdinskas, tarnautojas; Jonas Mučinskas, buhalteris; Vytautas Račkauskas, banko valdytojas; Julius Fainbergas; Jonas Jankus, gydytojas; Vincas Naujokas, tarnautojas; Jonas Dovydaitis, rešytojas; Abraomas Rachmanas; Aronas Šogenas; Petras Abukauskas, inžinierius; Bonaventūras Laskevičius, tarnautojas; Kostas Ivanovas, studentas; Aleksandras Norkevičius, „10 centų“ redaktorius; Leonidas Maziliauskas, užsienio reikalų m-jos valdininkas; Viktoras Kastanauskas-Kastonaitys, ekonomistas; Stasys Vincė, geležinkelio tarnautojas; Bronius Gudavičius, tarnautojas; Antanas Pranculius, tarnautojas; Stasys Strazdas, banko tarnautojas; Romualdas Sidlauskas-Šilas, banko referentas; Ceitlinės, fabrikantas; Romanas Karpus, tarnautojas; Jonas Lenauskas, mokytojas; Zigmantas Tapkus, geležinkelio direkcijos direktorius; Alfredas Seivickas, tarnautojas; Bronius Stasiūnas; Kazys Grisčiūnas; Juozas Musteikis, farmacininkas; Jonas Masiūnas, Lietuvos susisiekimo ministras.

Praneškite adresu: 233043 Kaunas, Urbo 17–34, Arimantui Dumčiui, tel. 77 98 44.

SENIŪNAITĖ, kilusi iš Suvalkijos. 1945 08 14 išvežta į Jusvos raj., Krakoliovo miškų ūkį. Jos ieško Dalia KUODYTĖ, 233000 Kaunas, Donelaičio 70 b, tel. 20 75 03.

Albinas VENCLAVAS žuvo Lužu miške prie Antalieptės miestelio (Zarasų raj.) Daugiau žinių laukia Dalia KUODYTĖ, 233000 Kaunas, Donelaičio 70 b, tel. 20 75 03.

SKELBIMAI

Vykstantiems į Zimos m. ar rajoną pranešame, kad kapinių prižiūrėtojas Oleg Ivanovič TUSENCEV už nedidelį užmokestį pacėlė išskais palaukis, suras naktynę ir suteiks kitas paslaugas. Jo adresas: 665350 Irkutskaja ob., Zima. II-Stroitel, Kalandarašvili 4–13.

PRENUMERUOKITE „TREMINTINĮ“ 1991 METAMS!

Prenumeratos kaina: 1 mén. — 0,50 kap., 3 mén. — 1 rb. 50 kap., 6 mén. — 3 rb., 12 mén. — 6 rb.

Skaitysite „Tremtinį“ 24 kartus per metus.

Indeksas 67388

Nuotraukoje: grupė lietuvių politinių kalinių, kalėjusių Karagandos lag. punkte „Spask“. 1955 m. rugpjūtis. Pirmoje eilėje iš kairės sėdi Bronė Urnikaitė-Buitkienė, Malvina ?, Marytė Rekauskaitė, Antanina Volksytė, Izabelė Bajauskaitė, Ada Jasūnaitė, Onutė Šalčiutė, Valė ? Janina Adamaitė, Bronė Burbulevičienė, Bronė Meldikaitė, ?, Vanda Mockevičiūtė, Aldona Povilišytė, Marytė Blažytė, Verutė Juknevičiūtė, Ada Zaleckaitė, ?, Elytė ?, Rožytė Bartusevičiūtė, ?.

Jei kas save ar kaimynę atpažinsite ir norėtumėte susitikti, praneškite adresu: Kaunas, Donelaičio 70 b, „Tremtinio“ redakcijai.

Numerio redaktorė Vanda PODERYTĖ, lit. redaktorė Ona BALCYTIENĖ, techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ.
Redkolegija: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKONAS, Natalija PUPEKIENĖ, Dalia KUODYTĖ, Juozas ENČERIS, Antanas PAULAVIČIUS.

Mėsų adresas: 233000 Kaunas, Donelaičio 70 b, tel. 209538.

TREMINTINYS

IVYKIAI • IVYKIAI

● ARIOGALA. Rugpjūčio 25 d. įvyko 54 Lietuvos partizanų palaiku perleidojimas. Perleidojimo iškilimėje dalyvavo Lietuvos Respublikos AT deputatai A. Degutis, S. Peteliūnas, Tremtinų sąjungos

prezidentas B. Gajauskas, LLL lyderis A. Terleckas ir kt. Šv. mišias aukojo kun. A. Svarinskas. Tose vietoje, kur palaukė atkasti nebeįmanoma, pastatytai ir pašventinti kryžiai.

● ANYKŠCIU raj. ANDRIONIŠKES. Liepos 18 d. buvo pašventintas kryžius ir paminklas partizanų Antano Slučkos-Šarūno, Algimanto apygardos vado, Joanos Railaitės-Slučkenės-Neringos ir Juozo Jovaišos žuvimo vietoje.

● Rugpjūčio 25 d. Tauragėje įvyko tremtinų susitikimas. Jame dalyvavo 1950 m. rugsėjo 1 d. iš Šilalės ir Tauragės išvežtieji į Chabarovsko kraštą. Kalbėjo ūkio renginio iniciatorius S. Baršukaitis, Panėvėžio „Caritas“ astovė M. Barškėtytė, buvusi mokytoja, A. Lengvinėnė. Lietuvos tremtinų sąjungos Šilalės skyriaus pirmininkas K. Balčiūnas, Tauragės skyriaus tarybos narys P. Sadauskas. Meninė dalijai kvėdarnos kultūros namų tremtinų choras, vadovaujamas meno vadovės D. Krasauskienės ir direktorės R. Šimkūnienės. Po to tremtiniai nuėjo prie paminklo „Stalinizmo aukoms atminti“, pastatyto Šventoriuje. Buvo uždegtos žvakės, gėdojo tremtinų choras. Tauragės bažnyčioje buvo išlaikytos Šv. mišios. Po to visi susirinko prie geležinkelio, iš kur tą ietinėja 1950 m. rugsėjo 1 d. pajudėjo traukinys. Buvo pagerbtai tie, kurie negijo. Degė žvakės, skambėjo giesmės. Paskui visi susirinkome bendrai vakarėliel.

● Rugpjūčio 26 d. Kvėdarnoje Šv. Baltramiejaus atlaidai. Ta proga pašventinti Lietuvos tremtinų sąjungos Šilalės skyriaus vėliava ir naujai pastatytas bažnyčios švenčiavimo kryžius kalbininkui kun. K. Jauniui atminti. Jo gimtinė Lemboka, netoli Kvėdarnos. Giedojo Kvėdarnos kultūros namų tremtinų choras, vadovaujamas D. Krasauskienės ir R. Šimkūnienės.

● Rugpjūčio 23 d. buvo paminėta Molotovo-Ribentropo paktą išlaikinė sukatė Kvėdarnoje. Renginio iniciatorių — Lietuvos tremtinų sąjungos Šilalės skyriaus taryba. Buvo uždegtas laužas, dažnavo Kvėdarnos kultūros namų chorą. Po to nuėjome prie paminklo „Zuvušims už Lietuvą tremtyje ir tėvynėje 1940–1953 m.“, pagerbėme žuvusius.

DÉKOJAME

Valdui VOLLENHAUPT-BERZI NIUI iš Vokietijos, aukojusiam 100' rb. Tremtinų sąjungai.

Petronėlei ir Antanui GUDONIAMS iš JAV, aukojusiem 100 dolerių.

● Laikečis „Tremtinys“, 1990 m. rugsėjo 7 d., Nr. 11 [26], kaina 25 k.ap. ● Ofsetinė spaudo 2 sp. l., tirėjas 15.000 Užsak. Nr. 1020. ● Rinko ir spausdino „Aušros“ spaustuvė Keune, Vytauto pr. 25.